

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ,
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТОРГІВЛІ**

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

**методичні вказівки до проходження практики
«Вступ до фаху» здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

На засіданні кафедри підприємництва
і торгівлі
Протокол №9 від 06.04. 2021 р.

ЧЕРНІГІВ НУЧП 2021

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Методичні вказівки до проходження практики «Вступ до фаху» здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» Національного університету «Чернігівська політехніка» / Укладачі: Іванова Н.В., Денисенко Т.М., Соломаха І.В., Ганєєва Т.В. – Чернігів: НУЧП, 2021. – 31 с.

- Укладачі: ІВАНОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, доктор економічних наук, професор
ДЕНИСЕНКО ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА, кандидат технічних наук, доцент
СОЛОМАХА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА, кандидат економічних наук, доцент
ГАНЄЄВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА, старший викладач
- Відповідальний за випуск: ІВАНОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА завідувач кафедри підприємництва і торгівлі, доктор економічних наук, професор
- Рецензент: ПОПЕЛО ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та державної служби Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ	4
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ	5
3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ	6
4. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	16
5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.....	23
Додаток А.....	25
Додаток Б	27
Додаток В.....	31

ВСТУП

Підприємництво у будь-якій сфері економіки має на меті одержання прибутку в результаті застосування новітніх технологій, розвитку нових методів організації виробництва, надання послуг тощо. Ці завдання зможуть виконувати висококваліфіковані фахівці, які добре засвоїли принципи та методи ефективного підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Уміння успішно вирішувати організаційно-економічні проблеми великої складності здобувачі вищої освіти опановують під час аудиторних занять та проходження практики.

Навчальна практика «Вступ до фаху» згідно з навчальним планом проводиться у другому семестрі. Навчальна практика за фахом відбувається у період вивчення загальноекономічних дисциплін, є пізнавальною роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння студентами теоретичних знань та практичної підготовки, ознайомитись із практикою підприємницької діяльності та підготуватись до самостійної роботи в обраній професії.

Завданням методичних вказівок є викладення основних положень та вимог до проходження та змісту звіту з навчальної практики «Вступ до фаху», надання рекомендацій щодо оформлення та захисту роботи.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою навчальної практики «Вступ до фаху» є: закріплення та поглиблення теоретичних знань з дисципліни, розвиток професійних якостей майбутнього фахівця, що дозволить здобувачам вищої освіти в майбутньому успішно здійснювати управлінську діяльність.

Завданням навчальної практики «Вступ до фаху» є:

- опанування основних понять і категорій підприємницької діяльності, функцій підприємництва;
- набуття практичних навичок використання базових інструментів здійснення підприємницької діяльності;

- формування вмінь пошуку необхідної інформації;
- вивчення практичного досвіду успішного ведення бізнесу та ефективності підприємницької діяльності.

Проходження навчальної практики «Вступ до фаху» забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

- знання і розуміння теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності;
- розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин;
- здатність визначати та оцінювати характеристики умов підприємництва та торговельної і біржової діяльності;
- здатність знаходження необхідної інформації щодо організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур та забезпечення їх успішного функціонування.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчальна практика «Вступ до фаху» може проводитися у навчальних аудиторіях кафедри підприємництва і торгівлі НУЧП, а також дистанційно з використанням платформи MOODLE.

Під час проведення навчальної практики здобувачі вищої освіти ведуть щоденники, які систематично перевіряються керівниками практики.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані:

- до початку практики одержати від викладачів щоденник, методичні матеріали (програму, методичні рекомендації) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути до бази практики (у разі проведення екскурсій або проходження на кафедрі підприємництва і торгівлі);
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

- вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки, виробничої санітарії та правил внутрішнього розпорядку;
- нести відповідальність за виконану роботу та її результати, показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;
- своєчасно надати керівнику щоденник практики та звіт про її проходження. В термін, встановлений графіком навчального процесу, скласти диференційований залік з практики.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Відповідно до навчального плану бакалаврів за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» навчальна практика «Вступ до фаху» повинна мати загальну тривалість 2 тижні. Розподіл етапів та робіт наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Тематичний план проведення практики

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		всього	у т.ч.	
			аудиторна робота	самостійна робота
1	Інструктаж студентів з навчальної практики. Суб'єкти підприємницької діяльності та вибір підприємства для дистанційного ознайомлення	8	6	2
2	Суб'єкт підприємницької діяльності. Система ефективності діяльності підприємства	10	6	4
3	Формування асортименту продукції та послуг на підприємстві	8	6	2
4	Організація господарських зв'язків в умовах ринкових відносин. Ринки та споживачі	10	6	4
5	Структура бізнесу	8	6	2
6	Соціальна діяльність підприємства. Соціальна відповідальність бізнесу.	8	6	2
7	Екологічна діяльність підприємства. Забезпечення екологічної безпеки підприємництва	16	12	4
8	Функціонування сучасних підприємств (екскурсії, в т.ч. віртуальні)	10	8	2
9	Оформлення та захист звіту	12	2	10
	ВСЬОГО	90	58	32

Розділ 1. Суб'єкт підприємницької діяльності. Система ефективності діяльності підприємства

Здійснення підприємницької діяльності неможливе без обґрунтування суб'єктної та об'єктної бази. До суб'єктів підприємницької діяльності відносяться учасники ринку, а саме фізичні та юридичні особи, які виконують операції купівлі-продажу, виробництва, пов'язані між собою комерційними відносинами і вступають в господарські зв'язки.

Об'єктами підприємницької діяльності є все те, що підлягає купівлі-продажу: товари і послуги, гроші, цінні папери, різне майно, інформація, результати інтелектуальної діяльності, а також комерційні угоди.

Обираючи підприємство для ознайомлення, здобувачі вищої освіти повинні отримати системне уявлення про види, класифікації та особливості створення підприємств і організацій різних організаційно-правових форм, з метою їх функціонування, про види і сутності об'єктів підприємницької діяльності.

Успішне функціонування будь-якого підприємства можливо тільки при проведенні систематичних поглиблених досліджень його підприємницької діяльності в залежності від зміни ринкової ситуації.

На цьому етапі необхідно обрати компанію для віртуального ознайомлення із переліку, наведеному у Додатку А, або запропонувати та узгодити з керівником практики свій варіант. При вивченні даної теми також передбачена самостійна робота студентів з підготовки реферативного матеріалу.

Звіт по питанню слід оформити у вигляді пояснювальної записки. Цей підрозділ повинен містити інформацію про найменування підприємства, дату його створення, підпорядкованість, вид економічної діяльності, організаційно-правову форму господарювання, країну реєстрації/розташування, торгові марки, місію та цілі тощо. Також слід навести інформацію про історію успіху даного бізнесу.

Розділ 2. Формування асортименту продукції та послуг на підприємстві

Інструментом формування і регулювання асортименту товарів на послуг у підприємницьких структурах служить асортиментний перелік товарів/послуг. Наявність таких переліків дозволяє не тільки раціонально регулювати асортимент товарів, але і систематично контролювати його повноту і стабільність.

ЗВО у звіті необхідно вивчити та навести у звіті асортиментний перелік та характеристики кожної групи товарів/послуг.

Розділ 3. Організація господарських зв'язків в умовах ринкових відносин.

Ринки та споживачі

У ринковій економіці кожне підприємство діє в певному конкурентному середовищі, фактори якого справляють на нього визначальний вплив.

На цьому етапі необхідно визначити, на яких ринках присутній обраний суб'єкт підприємництва.

Для кожного ринку товару і послуг повинні бути ідентифіковані пріоритетні конкуренти, яких буває три типи: лідер, претендент, послідовник. Ринковий лідер – це організація з найбільшою ринковою часткою. Вони, зазвичай, є також лідерами з інноваційної та цінової політики, використання новітніх форм продажу. По-перше, вона прагне розширити ринок або шляхом залучення нових покупців, або шляхом знаходження нових сфер застосування свого продукту, або шляхом збільшення частоти застосування продукту. По-друге, прагне постійно оберігати свій бізнес від посягань конкурентів, для чого використовується оборонна стратегія. По-третє, намагається збільшити свою ринкову частку, хоча це автоматично не призводить до збільшення прибутку, оскільки ціна такого збільшення може бути дуже високою.

Ринковий претендент – це організація в галузі, яка бореться за вхід до числа лідерів. Для того, щоб боротися, організація повинна володіти певними перевагами над ринковим лідером (пропонувати кращий продукт, продавати продукт за нижчою ціною і так далі). Залежно від міцності позиції на ринку

ринкового лідера і своїх можливостей ринковий претендент може досягати своїх цілей, використовуючи різні агресивні стратегії.

Ринковий послідовник – організація в галузі, яка проводить політику слідування за галузевими лідерами і вважає за краще зберігати свою ринкову частку, не ухвалюючи ризикованих рішень. Проте це не говорить, що ринковий послідовник повинен проводити пасивну стратегію. Він може вибирати і стратегію розширення своєї діяльності, але таку, яка не викликає активної протидії з боку конкурентів.

В цілому, цей розділ звіту повинен містити наступну інформацію:

- загальна характеристика ринку товару (послуги) даного підприємства;*
- тенденції (зростання, стабілізація, звуження), характерні для ринку даного продукту (послуги) в останні роки;*
- фактори, які визначають конкурентоспроможність фірми на ринку даної групи товарів (послуг);*
- найближчі конкуренти фірми (конкретні назви);*
- сильні та слабкі сторони конкурентів, переваги вашої фірми перед конкурентами;*
- хто є споживачами (потенційними споживачами) продукції фірми;*
- що є специфічним саме для наявних або потенційних клієнтів (особливі потреби, пріоритети, звички, географічні, демографічні, соціально-економічні ознаки тощо);*

Розділ 4. Структура бізнесу

Для більш повного розуміння того, як будується бізнес, пропонуємо розглянути найбільш розповсюджені різновиди організаційних структур: формальну і неформальну.

До формальних структур можна віднести ті підприємства, в яких взаємозв'язки між структурними підрозділами оформлені юридично і ведеться прозорий бухгалтерський облік. Тобто визначити взаємозалежність суб'єктів даної структури можна, аналізуючи офіційну юридичну та фінансову

документацію цих суб'єктів. Неформальні структури – це структури, суб'єкти яких формально між собою не пов'язані, а отже, становлять велику складність для проведення фінансового аналізу. Основною причиною створення таких структур або груп компаній, в яких можуть брати участь як юридичні особи, так і фізичні особи-підприємці, пояснюється необхідністю зниження бази оподаткування.

Більш детально проаналізуємо та схематично зобразимо кожен з зазначених вище організаційних структур. Структури, побудовані за формальним принципом, поділяють на дві основні групи: структури, побудовані за принципом підпорядкування (вертикальна група); структури, побудовані за принципом юридичної незалежності (горизонтальна група).

Своєю чергою, структури, які побудовані за принципом підпорядкування, можуть базуватися на таких принципах:

1) Принцип дочірніх товариств – структура, в якій бізнес побудований на основі взаємовідносин материнського і дочірніх товариств, де дочірнє товариство – юридично самостійна особа, контрольний пакет акцій або статутний капітал якого належить іншому (материнському) товариству. Кожне з дочірніх товариств може займатися видом діяльності, не пов'язаним з діяльністю материнського товариства.

2) Принцип філіальної мережі (філіал – від лат. *filius* – син) – структура, в якій бізнес побудований на філіальній основі. На практиці це виглядає таким чином: існує головна організація – юридична особа, а філією є відокремлений підрозділ цієї юридичної особи, що розташований поза місцем знаходження головної організації і здійснює всі її функції або їх частину, в тому числі функції представництва. Відмінністю від дочірніх товариств є той факт, що діяльність філій та головної організації функціонально і тематично одна й та сама.

Схема побудови філіальної структури подібна до схеми побудови дочірньої структури, але ще раз зазначимо, що вид діяльності кожного з філій дублює повністю або частково вид діяльності головної компанії. Додатковою

відмінністю філіальної структури від дочірньої є те, що між філіями не можуть виникати жодні бізнес-процеси. При консолідації фінансових даних структури, побудованої за принципом філіальної мережі, необхідно дотримуватися тієї ж методики, що і при аналізі дочірньої структури.

3) Принцип холдингу. Класичне визначення холдингу – компанія, до складу активів якої входять контрольні пакети акцій або майно інших компаній. Холдинг дає змогу вибудувати систему учасників формально незалежних підприємств, які можуть володіти капіталом, який істотно перевищує капітал засновника холдингу. Відмінною рисою підприємств, побудованих за принципом холдингу від дочірніх товариств, є те, що кожне з підприємств холдингу на тому чи іншому рівні своєї діяльності процесуально пов'язане з іншими учасниками холдингу, тоді як дочірні підприємства таких зв'язків можуть не мати. Принцип холдингу найбільшого поширення набув у тих областях, де різні види бізнесу (виробництво, торгівля, послуги) об'єднані в єдиний бізнес-процес.

4) Принцип фінансово-промислової групи – сукупність юридичних осіб, які частково або повністю об'єднали свої матеріальні і нематеріальні активи на основі договору про створення фінансово-промислової групи з метою технологічної або економічної інтеграції для реалізації інвестиційних та інших проектів і програм, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту товарів і послуг, підвищення ефективності виробництва, створення нових робочих місць.

5) Принцип господарського об'єднання – добровільне об'єднання підприємств з метою спільної господарської діяльності, координації дій, забезпечення захисту своїх прав, представлення спільних інтересів в інших організаціях та установах. За способом організації господарські об'єднання мають схожі сторони з фінансово-промисловою групою. Тобто, компанії-учасники об'єднання юридично незалежні, і всі спільні дії для досягнення певної мети регламентуються договором чи угодою.

Окрім розглянутих вище основних моделей побудови формальних структур, існують різні варіації у моделюванні відносин всередині структур. На ринку достатньо часто зустрічаються моделі зі змішаним принципом побудови, тобто в бізнес-процесі можуть брати участь нарівні з дочірніми, філіальними структурами, холдинги і т.ін.

У звіті з проходження практики необхідно відобразити, наявність таких структур в компанії, їх розташування та характеристики (місце і призначення у підприємницькій діяльності).

Розділ 5. Соціальна діяльність підприємства. Соціальна відповідальність бізнесу.

Підприємства виступають в якості суб'єктів ринків регіонів. Мета розвитку підприємництва – створення повноцінного соціально орієнтованого ринкового середовища.

Підприємство становить не лише економічну, але і соціальну підсистему суспільства. Крім того, на результативність діяльності підприємства в сучасних умовах все більше впливають соціально-культурні фактори зовнішнього середовища (екологічні, соціальні, культурно-побутові та інші проблеми регіону, де розташоване підприємство). Таким чином сучасні підприємства повинні направляти частину своїх зусиль і ресурсів на вирішення як внутрішніх, так і частину проблем соціального характеру.

Стаття 69 Господарського кодексу України дає визначення видів, які відносяться до соціальної діяльності підприємства

1. Питання щодо поліпшення умов праці, життя і здоров'я, гарантії обов'язкового медичного страхування працівників підприємства та їх сімей, а також інші питання соціального розвитку вирішуються трудовим колективом за участю власника або уповноваженого ним органу відповідно до законодавства, установчих документів підприємства, колективного договору.

2. Підприємство забезпечує підготовку кваліфікованих робітників та спеціалістів, їх економічне і професійне навчання як у власних навчальних

закладах, так і в інших навчальних закладах за відповідними угодами. Підприємство надає пільги відповідно до закону своїм працівникам, які навчаються без відриву від виробництва.

3. Пенсіонери та інваліди, які працювали до виходу на пенсію на підприємстві, користуються нарівні з його працівниками наявними можливостями медичного обслуговування, забезпечення житлом, путівками в оздоровчі та профілактичні заклади, іншими соціальними послугами і пільгами, що передбачені статутом підприємства.

4. Власник, органи управління підприємства зобов'язані забезпечити для всіх працівників підприємства належні і безпечні умови праці. Підприємство несе відповідальність в установленому законом порядку за шкоду, завдану здоров'ю та працездатності його працівників.

5. Підприємство зобов'язане забезпечити сприятливі умови праці жінок та неповнолітніх, забезпечувати їх роботою переважно в денний час; жінок, які мають малолітніх дітей, вагітних жінок переводити на легшу роботу з нешкідливими умовами праці, надавати їм інші пільги, передбачені законом. Підприємство із шкідливими умовами праці створює окремі цехи, дільниці для надання жінкам, неповнолітнім та окремим категоріям працюючих більш легкої роботи.

6. Підприємство самостійно встановлює для своїх працівників додаткові відпустки, скорочений робочий день та інші пільги, а також має право заохочувати працівників інших підприємств, установ, організацій, які його обслуговують.

7. Підприємство має право забезпечувати додатковою пенсією, незалежно від розмірів державної пенсії, працівника, який став інвалідом на даному підприємстві внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання. У разі смерті працівника підприємство при виконанні ним службових обов'язків власник, підприємство добровільно чи за рішенням суду забезпечують сім'ю працівника допомогою відповідно до закону.

8. Підприємство з правом найму робочої сили забезпечує визначену відповідно до закону кількість робочих місць для працевлаштування неповнолітніх, інвалідів, інших категорій громадян, які потребують соціального захисту. Відповідальність підприємства за невиконання даної вимоги встановлюється законом.

Соціальна відповідальність бізнесу - відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі з суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем.

Соціальна відповідальність бізнесу:

- сприяє сталому розвитку, у тому числі здоров'ю і добробуту суспільства;
- зважає на очікування зацікавлених сторін;
- відповідає чинному законодавству і міжнародним нормам поведінки;
- інтегрована у діяльність організації та практикується в її відносинах.

Соціальна відповідальність бізнесу - це відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, за тих, на кого безпосередньо чи опосередковано ці рішення впливають. Соціальна відповідальність - це концепція, що заохочує компанії враховувати інтереси суспільства, беручи на себе відповідальність за вплив діяльності компанії на споживачів, стейкхолдерів, працівників, громади та довкілля в усіх аспектах своєї діяльності.

Соціальна відповідальність бізнесу є добровільною діяльністю компаній приватного і державного секторів, спрямованою на дотримання високих стандартів операційної та виробничої діяльності, соціальних стандартів та якості роботи з персоналом, мінімізацію шкідливого впливу на довкілля тощо, з метою вирівнювання наявних економічних і соціальних диспропорцій; створення довірливих взаємовідносин між бізнесом, суспільством і державою; покращання результативності бізнесу та показників прибутковості у довгостроковому періоді.

У цьому розділі необхідно описати соціальну діяльність обраного підприємства та соціальну відповідальність бізнесу.

Розділ 6. Екологічна діяльність підприємства. Забезпечення екологічної безпеки підприємництва

Кожен відповідальний підприємець має планувати та вести свою діяльність у контексті збереження екологічної безпеки. Цей контекст включає зменшення техногенного впливу підприємства на навколишнє середовище, утилізацію відходів, планування раціонального використання обмежених та невідновлюваних ресурсів і відтворення відновлюваних, а також інші фактори, пов'язані з нюансами здійснення конкретної підприємницької діяльності. Екологічно відповідальне підприємство має працювати таким чином, щоб не призвести до нанесення прямих або опосередкованих збитків навколишньому природному середовищу.

Екологічна політика підприємства спрямована на забезпечення ефективного використання та відтворення природних ресурсів (поверхневих та підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтів та ін.), охорону навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки виробництв. Керівництво і персонал підприємства повною мірою усвідомлюють важливість і необхідність впровадження технологій з мінімальним впливом на довкілля.

Екологічна діяльність підприємства складається з таких основних взаємопов'язаних і взаємозалежних напрямів:

- раціональне використання ресурсів;
- екологізація технології виробництва продукції;
- охорона навколишнього середовища.

Система цих напрямів екологічної діяльності підприємства формує структуру управління – екологічний менеджмент підприємства. Зауважимо, що екологічний менеджмент прийнято розглядати не тільки як ринковий інструмент, що сприяє розвитку виробництва та отриманню додаткового

прибутку, але і як найхарактерніший і значущий прояв сучасної промислової екологічної культури, культури підприємництва і ринку.

В цьому розділі здобувач вищої освіти повинен описати дії підприємства у напрямку екологічної безпеки підприємницької діяльності.

У звіті про проходження практики «Вступ до фаху» здобувач вищої освіти має показати здатність використання на практиці своєї аналітично-контрольної компетенції. Він повинен виконати ґрунтовний аналіз підприємницької структури виключно на матеріалах, отриманих з відкритих джерел.

Висновки. Узагальнення проведеного під час практики дослідження на 2 – 3 сторінках. Основні вимоги: чітка структурованість відповідно до змісту звіту про практику, лаконічність висловлювань.

4. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Звіт про навчальну практику «Вступ до фаху» відображає результати вивчення програмних питань, містить короткий і конкретний опис роботи, особисто виконаної здобувачем вищої освіти, висновки. Він повинен мати чітку побудову, логічну послідовність, аргументованість, доказовість висновків.

Звіт має бути структурований наступним чином:

Титульний аркуш є першим у звіті про практику і заповнюється здобувачем вищої освіти відповідно до рекомендованого прикладу, наведеному в додатку В.

Зміст включає найменування всіх розділів і підрозділів з вказівкою номерів сторінок. А також вступ, висновки, список використаних джерел, додатки з вказівкою номерів сторінок.

ВСТУП.

РОЗДІЛ 1. СУБ'ЄКТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. СИСТЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ НА ПІДПРИЄМСТВІ.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН. РИНКИ ТА СПОЖИВАЧІ.

РОЗДІЛ 4. СТРУКТУРА БІЗНЕСУ.

РОЗДІЛ 5. СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ.

РОЗДІЛ 6. ЕКОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ВИСНОВКИ

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

ДОДАТКИ

У звіті необхідно чітко й логічно розкрити зміст та результати виконаної роботи, уникати загальних фраз, тавтології, викривлення фактів.

Текст звіту з навчальної практики повинен бути поданий у відредагованому вигляді. Мова – державна.

Список використаних джерел повинен включати обов'язково перелік звітності підприємства чи регіону та нормативно-правових документів, які використані при підготовці звіту

Обсяг звіту з навчальної практики «Вступ до фаху» повинен складати 20 – 25 сторінок. Звіт має бути написаний здобувачем вищої освіти власноручно або надрукований на комп'ютері на стандартних аркушах паперу формату А4 (210x297 мм).

Звіт з проходження практики друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через півтора міжрядкових інтервали до 28-30 рядків на сторінці. Шрифт Times New Roman, розмір кегля - 14. Відступ першого рядка - 1,25 см.

Текст розміщується на аркуші з дотриманням таких розмірів параметрів сторінок: з лівого боку – не менш за 30 мм, з правого – не менш за 15 мм, зверху – не менш за 20 мм, знизу – не менш за 20 мм.

Титульна сторінка містить найменування міністерства, вищого навчального закладу, прізвище, ім'я та по-батькові й інші відомості про автора, прізвище, вчене звання (посаду) наукового керівника; місто і рік (додаток В).

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та параграфів роботи. Зміст має включати усі заголовки, які є в роботі, починаючи зі вступу і закінчуючи додатками.

Заголовки структурних частин звіту про проходження практики «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ», «ДОДАТКИ» пишуться або друкуються великими літерами симетрично до тексту. Крапка в кінці заголовка не ставиться.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати одному інтервалу основного тексту.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою є титульна сторінка, яка включається до загальної нумерації сторінок і на якій номер сторінки не ставиться. Нумерація без крапки після неї проставляється у правому верхньому куті подальших сторінок.

ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ, ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ, ДОДАТКИ, а також висновки до 1, 2, 3 розділів не нумерують як розділи. Розділи нумерують послідовно суцільною нумерацією в межах основної частини випускної кваліфікаційної роботи (між Вступом та Висновками). Перед назвою розділу вказується слово «РОЗДІЛ» та його номер. Наприклад, другий розділ основної частини:

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЛІДЕР» НА РИНКУ ХЛІБО-БУЛОЧНИХ ВИРОБІВ

Підрозділи нумерують послідовно суцільною нумерацією в межах розділу. Перед назвою підрозділу ставиться номер розділу та номер підрозділу. Між номером розділу та номером підрозділу ставиться крапка. (2.1 Техніко-економічна характеристика ТОВ «Лідер» – перший підрозділ другого розділу).

Пункти нумерують послідовно суцільною нумерацією в межах підрозділу. Перед назвою пункту ставиться номер розділу, номер підрозділу та номер пункту. номери розділу, підрозділу та пункту розділяються між собою крапками. (3.1.2 Основні методи економічного аналізу – другий пункт першого

підрозділу третього розділу).

Цифровий і текстовий матеріал рекомендується подавати у формі таблиць та рисунків.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку.

Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією по центру. Наприклад, другий рисунок першого розділу:

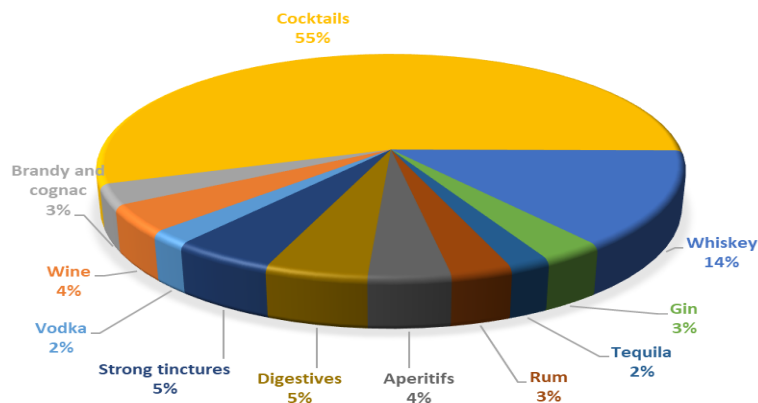

Рис. 1.2. Структура асортименту алкогольної продукції на ринку
Джерело: побудовано автором на основі джерел [3,4]

Кожний розділ має містити щонайменше 1-2 ілюстрації та 1-2 таблиці.

Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більше формату А4, рекомендується розміщувати у додатках. За потреби, ілюстрації доповнюють або поясненнями, або коментарем.

Цифровий матеріал у роботі необхідно подавати у вигляді **таблиці**. Таблиця має мати назву та номер. Нумерують таблиці послідовно суцільною нумерацією в межах розділу арабськими цифрами (за винятком таблиць, що наводяться у додатках). Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених між собою крапкою. У правому

верхньому куті над заголовком таблиці вказують «Таблиця» та її номер. У наступному рядку, по центру, вказують назву таблиці. Наприклад:

Таблиця 1.2

Назва таблиці				
Заголовок граfi	Заголовок граfi	Заголовок граfi	Заголовок граfi	
			підзаголовок граfi	підзаголовок граfi
Заголовок рядка				
Заголовок рядка				

Посилання на таблиці вказують скорочено, наприклад, «... подано в табл. 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Таблицю бажано розміщувати на одній сторінці.

Слово «Таблиця __» вказують один раз справа над першою частиною таблиці. При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку у верхньому правому куті вказується «Продовження табл. 1.2» або «Закінчення табл. 1.2». Крім того, верхній рядок таблиці має містити заголовки стовпців.

Назву таблиці розміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відображати зміст таблиці. Потрібно уникати повторів тематичного заголовка у заголовках граф. Лаконічності потребують і назви заголовків рядків. Слова, що повторюються, слід виносити до узагальнюючих заголовків, об'єднувальних рубрик.

При поділі таблиці на частини та перенесенні їх на наступну сторінку допускається її шапку або заголовки рядків замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині.

У таблиці слід обов'язково зазначати одиницю виміру (відповідно до стандартів); числові величини повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не наводяться, то в ньому ставиться прочерк (–).

Формули нумерують у межах розділу арабськими цифрами. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номери формул пишуть біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули у круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули зазначають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)». Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Формули та рівняння виконуються у формульному редакторі Microsoft, розташовуються безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині рядка.

Вище і нижче формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Наприклад:

Досліджувані показники якості переводяться у безрозмірний вигляд за допомогою формули:

$$P_i = \frac{P_i - P_i^{\text{бр}}}{P_i^{\text{ет}} - P_i^{\text{бр}}}, \quad (2.1)$$

де P_i - показник якості у безрозмірному вигляді;

P_i - і-тий показник якості у натуральному вигляді (абсолютний показник якості);

$P_i^{\text{бр}}$ - бракувальне значення показника якості;

$P_i^{\text{ет}}$ - еталонне значення показника якості.

До переліку посилань слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі тих чи інших наукових положень. Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури (словники, енциклопедії, довідники, методичні рекомендації тощо), фахових видань, ресурсів Інтернет.

Приклад оформлення бібліографічного опису у списку джерел наведено у додатку Б.

Посилання у тексті роботи на джерела інформації слід зазначити порядковим номером посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1-9]».

Посилання на ілюстрації оформлюють порядковим номером ілюстрації: наприклад, «рис. 2.3»; на формули – порядковим номером формули; наприклад, «у формулі (3.1)». Посилання у тексті на таблиці пишуть скорочено: наприклад, «у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вживати скорочене слово «дивись»: наприклад, «див. табл. 1.2».

Різні службово-допоміжні матеріали (інструкції, методики, бланки документів, ілюстрації й ін.) варто виносити у додатки. При використанні бланку для наочності службового документу заповнити всі необхідні для його пояснення реквізити (графи). Ілюстрації і таблиці, при можливості, розташовуються так, щоб їх можна було розглянути без повороту сторінки або з поворотом по годинниковій стрілці. Вони розміщуються після першого згадування про них у тексті.

Звіт про проходження практики може містити *додатки*, що включаються за розсудом автора. Додатки оформляються при необхідності використання в основній (текстуальній) частині значного обсягу фактичних даних допоміжного характеру, що мають на меті наочно продемонструвати або підтвердити описані автором ситуації. У додатках можуть приводитися таблиці

показників, фінансова звітність, форми підприємницької документації, допоміжні графічні ілюстрації, рекламні матеріали тощо.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично до тексту сторінки.

Праворуч над заголовком малими літерами з першої прописної (заголовної) друкується слово «Додаток» і поряд – прописна (заголовна) літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Єдиний додаток позначається як додаток без літери.

Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: «рисунок Д. 1.2 –» – другий рисунок першого розділу додатка Д; «формула (А. 1)» – перша формула додатка А.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Контролювання практики здобувачів вищої освіти вирішує комплекс завдань від навчальних до контролюючих і забезпечує повноту, своєчасність та якість виконання програм практики.

Метою контролю є виявлення та усунення недоліків і надання допомоги здобувачам вищої освіти у виконанні програми практики.

Попереднє контролювання здійснюється під час підготовки здобувачів вищої освіти до проходження практики (на зборах). При цьому пояснюються цілі практики, порядок її проходження, форма звітування, а також здобувачам вищої освіти передаються щоденники та програми практики.

Поточне контролювання здійснюється протягом періоду проведення практики.

Підсумкове контролювання відбувається під час звітування про виконання програми практики.

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики.

Форма звітності здобувача вищої освіти з навчальної практики – це подання письмового звіту.

Звіт подається на кафедру для реєстрації, після чого передається на рецензування викладачеві. За результатами рецензування викладач зобов'язаний дати письмову рецензію. Позитивна рецензія є допуском до захисту звіту з навчальної практики. На титульному аркуші науковий керівник робить позначку «Допускається до захисту» або «На доопрацювання», проставляє дату, свій підпис та прізвище. За необхідності доопрацювання поданого звіту з навчальної практики науковий керівник у рецензії перераховує недоліки та пропонує здобувачу вищої освіти їх усунути.

Після можливого доопрацювання здобувачем вищої освіти та остаточного погодження змісту звіту з викладачем, звіт допускається до захисту. У випадку позитивної рецензії робота повертається здобувачеві вищої освіти для підготовки до захисту.

Звіт з практики захищається здобувачем вищої освіти в останні дні її проходження.

Диференційований залік за практику виставляється з урахуванням:

- оцінки результатів проведеної роботи;
- оцінки за оформлення звіту, щоденника, зазначеної у висновку викладача.

Додаток А

Таблиця - Перелік компаній, рекомендованих для вивчення

Назва компанії	Галузь, вид діяльності
ТОВ "АТБ-Маркет"	Рітейл: продаж продуктів через власні супермаркети
ТОВ Сандора (Sandora)	Виробник соків, нектарів, соковмісних продуктів, газованих напоїв та снєків
PepsiCo, Inc.	Американська транснаціональна компанія у галузі харчової промисловості
IBM	виробників усіх видів комп'ютерів і програмного забезпечення, один з найбільших провайдерів глобальних інформаційних мереж.
Tesla Inc	Автомобільна компанія
Amazon.com.Inc	компанія, що продає товари та послуги через Інтернет
INGKA Holding B.V. (IKEA)	Роздрібна торгівля, промислове виробництво і дизайн
Google LLC	Інтернет
Nestle SA	Продукти харчування
S.C. Johnson & Son, Inc.	виробник побутових засобів для чищення та іншої побутової хімії
Rozetka.ua	інтернет-магазин та маркетплейс
Bayer Україна	<i>охорона здоров'я та сільське господарство</i>
Henkel Україна	Хімічна компанія
Danone-Юнімілк	виробник молочних та інших харчових продуктів
Milkiland Україна	переробник молока і виробник та експортер молочної продукції
Starbucks	кафе швидкого обслуговування
ТОВ «Нова Пошта»	логістика
ТОВ "Фоззі-Фуд"	Рітейл: продаж продуктів через власні супермаркети
ТОВ "Епіцентр К"	Рітейл: продаж будівельних матеріалів та побутової продукції
ПАТ "Кернел-Трейд"	АПК: експорт зернових
ПАТ "Київенерго"	Енергетика: виробництво струму та теплової енергії
ПАТ "Київстар"	ІТ: надання послуг мобільного зв'язку та інтернету
ПАТ "МТС Україна"	ІТ: надання послуг мобільного зв'язку та інтернету
ТОВ "МЕТРО Кеш Енд Кері Україна"	Рітейл: продаж продуктів через власні супермаркети
ПАТ "ДТЕК Павлоградвугілля"	Вуглепром: видобуток вугілля
ТОВ "Нібулон"	АПК: виробництво та експорт зернових
ПАТ "Мотор Січ"	Машинобудування: виробництво авіаційних двигунів
ТОВ "Сав-Дистрибьюшн "	Рітейл: роздрібна торгівля побутовою електронікою
ДП "Кондитерська корпорація Рошен"	Харчпром: виробництво кондитерської продукції
ПАТ "Джей Ті Інтернешнл Компані Україна"	Тютюн: виробництво та реалізація цигарок
ПАТ "Самсунг електронікс Україна Компані"	Дистрибуція: реалізація електроніки

Продовження таблиці

ПАТ "Миронівський Хлібопродукт"	АПК: виробництво кормів та курятини
ПАТ "Укртелеком"	ІТ: надання послуг мобільного зв'язку та інтернету
ТОВ "Проктер Енд Гембел Україна"	Дистрибуція: реалізація побутової хімії
ПАТ "Філіп Моріс Україна"	Тютюн: виробництво та реалізація цигарок
ПАТ "Менеджмент Технолоджіз"	Інвестиції: надання послуг із продажу цінних паперів
ТОВ "Ашан Україна Гіпермаркет"	Рітейл: продаж продуктів через власні супермаркети
ТОВ "Нестле Україна"	Харчпром: виробництво кондитерських виробів та соусів
ПАТ "Крафт Фудз Україна"	Харчпром: виробництво кондитерської продукції
ТОВ "Сандора"	Харчпром: виробництво безалкогольних напоїв та соків
ТОВ "Комфі Трейд"	Рітейл: продаж побутової електроніки
ТОВ "Імперіал тобако Юкрейн"	Тютюн: виробництво та реалізація цигарок
ПАТ "Миронівська птахофабрика"	Харчпром: виробництво курятини
ПАТ "Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів"	АПК: виробництво тваринних кормів
ТОВ "Фудмаркет"	Рітейл: продаж продуктів через власні супермаркети
ДП "Укрпошта"	Транспорт: надання послуг із відправлення кореспонденції та посилок
ТОВ "Баядера Логістик"	Дистрибуція: оптова торгівля напоями
ТОВ "ЕКО"	Рітейл: роздрібна торгівля харчами, напоями та тютюном
ТОВ "Експансія"	Рітейл: роздрібна торгівля харчами, напоями та тютюном
ТОВ "Астеліт"	ІТ: надання послуг мобільного зв'язку та інтернету
ПАТ "Виробниче об'єднання Конті"	Харчпром: виробництво кондитерської продукції
ДП "Фуршет Центр"	Рітейл: роздрібна торгівля харчами, напоями та тютюном
ТОВ "Фора"	Рітейл: роздрібна торгівля харчами, напоями та тютюном
ПАТ "Карлсберг Україна"	Алкоголь: виробництво алкогольних напоїв
ПАТ "Сан Інбев Україна"	Алкоголь: виробництво алкогольних напоїв
ТОВ "Фондова компанія "Атлас"	Інвестиції: надання послуг із продажу цінних паперів
ПАТ "Київобленерго"	Енергетика: розподіл та постачання електроенергії
ДП "Укренерго"	Енергетика: управління електромережами
ПАТ "АВК"	Харчпром: виробництво кондитерської продукції
ПАТ "Оболонь"	Алкоголь: виробництво алкогольних напоїв
ПАТ "Джей Ті Інтернешнл Україна"	Тютюн: виробництво та реалізація цигарок
ТОВ "Проктер Енд Гембл Україна"	Дистрибуція: реалізація побутової хімії
ПрАТ "А/Т Тютюнова компанія "В.А.Т.- Прилуки"	Тютюн: виробництво та реалізація цигарок
ТОВ "Новус Україна"	Рітейл: реалізація харчів та напоїв через власні супермаркети
ТОВ "М.С.Л."	Лотереї: проведення лотерей
ПІ "Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед"	Харчпром: виробництво безалкогольних напоїв та соків

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ
ДЛЯ СПИСКУ ПОСИЛАНЬ**
(згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне
посилання. Загальні положення та правила складання»)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
ДОКУМЕНТ	
Один автор	Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2017. 240 с. Коннов О. Ф. Історична динаміка художнього стилю : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 187 с.
Два автора	Заброцький М. М., Шапошникова Ю. Г. Педагогічна психологія. Лекції : навч. посіб. Херсон, 2017. 144 с.
Три автори	Кривов'язюк І. В., Смерічевський С. Ф., Кулик Ю. М. Ризик-менеджмент логістичної системи машинобудівних підприємств : монографія. Київ : Кондор, 2018. 200 с.
Чотири і більше авторів	Світ рослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси / М. В. Гриньова та ін. Полтава, 2017. 112 с. <i>або</i> Світрослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси. Полтава, 2017. 112 с. <i>або</i> Гриньова М. В., Оніпко В. В., Купріян К. В., Ходунай В. В. Світ рослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси. Полтава, 2017. 112 с.
Багатотомне видання	Енциклопедія історії України : в 10 т. / редкол. : В. А. Смолій та ін. Київ, 2003–2013. Т. 1–10. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.
Окремий том багатотомного видання	Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Т. 1. Київ : Радянська школа, 1983. 480 с. Химическая энциклопедия : в 5 т. Т. 2. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 671 с.
Колективний автор	Менеджмент у ХХІ сторіччі: методологія і практика : колективна монографія / Полтавський національний технічний ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава : Сімон, 2015. 347 с.

<p>Редактор, упорядник</p>	<p>Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p> <p>Друк України. 2016 : стат. зб. / уклад. С. В. Буряк. - Київ : Книжкова палата України, 2017. 100 с.</p>
<p>Тези доповідей, матеріали конференцій</p>	<p>Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 листоп. 2017 р. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2017. 246 с.</p> <p>Синантропізація рослинного покриву України : тези наук. доп. Всеукр. наук. конф., м. Переяслав-Хмельницький, 27-28 квіт. 2006 р. Переяслав-Хмельницький, 2006. 240 с.</p>
<p>Збірник</p>	<p>Україна - сузір'я культур : збірник. Київ : Новий друк, 2018. 244 с.</p> <p>Наука України у світовому інформаційному просторі : збірник. Київ : Академперіодика. 2018. Вип. 15. 104 с.</p>
<p>Переклад з іншої мови</p>	<p>Гарфорд, Тім. Речі, що змінили світ. Історія економіки в 50 винаходах : пер. з англ. Київ, 2018. 352 с.</p>
<p>Стандарти</p>	<p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ EN 61010-2-020:2005. Вимоги безпеки до електричного устаткування для вимірювання, керування та лабораторного застосування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT). Київ : Держспоживстандарт України, 2007. IV, 18 с.</p>
<p>Патенти</p>	<p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416 ; заявл. 01.04.2004 ; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p> <p>Двокамерний струминно-зрошувальний сульфідатор : пат. 112332 Україна. № 201606608 ; заявл. 16.06.2016, Бюл. № 23. 4 с.</p>
<p>Архівні документи</p>	<p>Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ Академії в 1929–1930 рр. // Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ф. X (Всеукраїнська Академія Наук). Спр. 1686. 30 арк.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та</p>

	упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.
Дисертації, автореферати дисертацій	Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с. Устьян О. Ю. Клієнтоорієнтований маркетинг підприємств сфери розваг і відпочинку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Полтава, 2018. 20 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
ЧАСТИНА ДОКУМЕНТА	
Частина книги	Франко І. Украдене щастя // І. Франко. Твори. Київ, 1966. С. 322–419. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Майстренко В. М., Осадчук О. П. Теоретичні основи впровадження системи управління якістю. <i>Проблеми управління та економіки підприємств в сучасних умовах</i> : матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23-24 квіт. 2019 р. Київ : НУХТ, 2019. С. 18-21. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 134–137.
Законодавчі та нормативні документи	Про захист рослин : Закон України від 14 жовт. 1998 р. № 180-XIV. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 1998. № 50/51. С. 914-924. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i> . 2015. № 51. С. 21–42. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12 січ. 2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i> . 2017. № 20. С. 136–141. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i> . 2015. № 51. С. 21–42.
Статті з періодичних	Мурашко І. С. Біономічний підхід до сталого розвитку підприємства. <i>Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні</i>

видань	<p><i>науки</i>». 2017. № 4. С. 43–49.</p> <p>Близнюк О. П., Ставерська Т. О., Іванюта О. М. Формування кредитно-грошового механізму забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі України. <i>Бізнес Інформ</i>. 2019. № 7. С. 240–249.</p>
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	
Книги	<p>Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf (дата звернення: 02.11.2017).</p>
Статті з періодичних видань	<p>Костюченко Я. М. Механізми вирішення спорів в угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2019. Вип. 56, т. 2. С. 144-147. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.56/part_2/31.pdf (дата звернення: 23.08.2019).</p> <p>Мірошниченко О. Ю., Карюк В. І. Етапи формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності підприємств. <i>Ефективна економіка</i>. 2012. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=932 (дата звернення: 22.01.2018).</p>
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.09.2019).</p> <p>Про затвердження Порядку використання документів через обмінні бібліотечні фонди : наказ Міністерства культури України від 31 жовт. 2017 р. № 1131. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1583-17 (дата звернення: 02.08.2019).</p>
Сторінки веб-сайтів	<p>Органічне землеробство та його розвиток в Україні // Agronews : веб-сайт. URL: https://agronews.ua/node/24264 (дата звернення: 02.09.2019).</p> <p>Красива і дивовижна Полтава. <i>Моя планета</i> : веб-сайт. URL: http://myplanet.com.ua/?p=10440 (дата звернення: 10.09.2019).</p> <p>Чайка А. С. Інклюзивна освіта - шлях до повноцінної соціалізації учнів з особливими освітніми потребами. <i>Всеосвіта</i> : веб-сайт. URL: https://vseosvita.ua/library/inkluzivna-osvita-slah-do-povnocinnoi-socializacii-uchniv-z-oor-1906.html (дата звернення: 12.08.2019).</p>

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут менеджменту, харчових технологій та торгівлі
Кафедра підприємництва і торгівлі

ЗВІТ**про виконання програми практики «Вступ до фаху»**

здобувач вищої освіти Кожушко Роман Ігорович
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи ПТ-201

напрямок підготовки (спеціальність) 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

кваліфікаційний рівень бакалавр

база практики ТОВ «СІДКО Україна»
(повна назва)

Керівник практики _____ проф. Іванова Н.В.
(посада, прізвище, ініціали)

Чернігів 2021